be sustainable.brussels

Charter Quickscan

Een sterke ambitie voor de brusselse wijken

2020

Be Sustainable is een initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, onder impuls van de de ministers van Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw en Milieu. Het wordt ondersteund door vijf gewestelijke instellingen die actief zijn op het gebied van ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing in Brussel.

Het platform besustainable.brussels wordt beheerd en gehost door de dienst Facilitator Duurzame Wijken van Leefmilieu Brussel.

info@besustainable.brussels

www.besustainable.brussels

urban.brussels

sau-msi .brussels

leefmilieu brussel .brussels

bma.brussels

perspective .brussels

Inhoud

01 CHARTER : EEN GEZAMENLIJKE AANPAK 4

02 QUICKSCAN : DUURZAAMHEID IN ÉÉN OOGOPSLAG 6

02.01 Visie (VIS) 8

02.02 Projectbeheer & participatie (MAN) 12

02.03 Menselijke leefomgeving (HUM) 17

02.04 Ruimtelijke ontwikkeling (SPA) 23

02.05 Mobiliteit (MOB) 29

02.06 Natuurontwikkeling (NAT) 34

02.07 Waterkringloop (WAT) 39

02.08 Fysieke omgeving (PHY) 44

02.09 Materialen & hulpbronnen (MAT) 50

02.10 Energie (ENE) 55

Charter : een gezamenlijke aanpak

Om uw duurzaamheidsaanpak te lanceren, nodigen wij u uit om het Be Sustainable Charter te onderschrijven. Het charter bevat de 10 thematische doelstellingen voor het creëren van duurzame wijken in Brussel. De thema's worden verder uitgewerkt en geïmplementeerd in de tools die onderdeel zijn van de Be Sustainable Toolbox.

Het charter stelt de partners van Be Sustainable in staat om een gemeenschappelijke ambitie te delen; een essentiële stap in de overgang naar duurzamere praktijken.

Het charter is in overeenstemming met de doelstellingen van de Verenigde Naties inzake duurzame ontwikkeling, met het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling (GPDO) van Brussel, en met andere strategische gewestplannen (natuurplan, waterplan, geluidsplan, mobiliteitsplan enz.).

01

Een duurzame wijk in 10 punten, is een wijk waaraan de volgende doelstellingen gesteld worden:

1. Visie

De Brusselse duurzame wijken zijn stedelijke projecten die bijdragen tot de ontwikkeling van een duurzame, koolstofarme, veerkrachtige en kwalitatief hoogstaande leefomgeving, en die erop gericht zijn hun impact op het milieu en hun context te verbeteren.

2. Projectbeheer & participatie

Het bestuursproces van de wijk geniet van een collaboratief en participatief beheer dat zich inschrijft in duurzame economische principes.

3. Menselijke leefomgeving

De wijk beschikt over een sociale, economische en commerciële vitaliteit. Ze is inclusief en aanpasbaar.

4. Ruimtelijke ontwikkeling

De wijk geniet van open en bebouwde ruimte die structurerend werkt, functioneel is, toe-eigenbaar is voor iedereen, aanpasbaar is in de tijd en zich inschrijft in de omringende context.

5. Mobiliteit

De wijk is efficiënt bereikbaar en faciliteert het gebruik van actieve vervoerswijzen en het openbaar vervoer voor alle gebruikers.

6. Natuurontwikkeling

De wijk integreert de aanwezigheid van de natuur in haar territoriale, structurerende, landschappelijke, functionele, evolutieve, sociale en gezondheidsdimensie.

7. Waterkringloop

De wijk geniet van een waterbeheerstrategie die water integreert als grondstof en als risico.

8. Fysieke omgeving

De wijk streeft naar een zuinig en efficiënt grondgebruik en een beperking van de fysische effecten op de levenskwaliteit (bodem, lucht, geluid, warmte, wind, geur, ...).

9. Materialen & hulpbronnen

De wijk laat toe een circulaire strategie voor het beheer van grondstoffen op te zetten.

10. Energie

De wijk geniet van een geoptimaliseerde bioklimatologische strategie, die hernieuwbare energiebronnen integreert.

Quickscan : duurzaamheid in één oogopslag

Met de Quickscan kunt u een eerste evaluatie van uw wijkproject maken. Op basis van 50 sleutelvragen, gekoppeld aan de 10 doelstellingen van het charter, voert u snel een duurzaamheidsanalyse uit van uw wijkproject. De tool behandelt de essentiële elementen van een duurzame wijk per thema, ze omvat de op voorhand te kennen informatie en de te stellen vragen die van belang zijn tijdens de verschillende fasen van een projectontwikkeling.

Kwalitatieve criteria worden ingezet als vertrekpunt om inzicht te verwerven in de verschillende duurzaamheidselementen van een wijkproject en om belangrijke aspecten en verbeteringsmogelijkheden te identificeren. Dit instrument is echter vooral indicatief en biedt geen enkele garantie voor duurzaamheid.

02

02.01 Visie (VIS)

02.02 Projectbeheer & participatie (MAN)

02.03 Menselijke leefomgeving (HUM)

02.04 Ruimtelijke ontwikkeling (SPA)

02.05 Mobiliteit (MOB)

02.06 Natuurontwikkeling (NAT)

02.07 Waterkringloop (WAT)

02.08 Fysieke omgeving (PHY)

02.09 Materialen & hulpbronnen (MAT)

02.10 Energie (ENE)

Visie

De Brusselse duurzame wijken zijn stedelijke projecten die bijdragen tot de ontwikkeling van een duurzame, koolstofarme, veerkrachtige en kwalitatief hoogstaande leefomgeving, en die erop gericht zijn hun impact op het milieu en hun context te verbeteren.

De uitwerking van een visie voor de herontwikkeling van een wijk heeft onder meer als doel om een gewenst toekomstbeeld voorop te stellen en een beeld te creëren dat verder gaat dan het ‘hier en nu’. Enkele van de troeven die de visie ten goede komen en de ambities in elke stap van het proces ondersteunen, zijn: verankering, transversaliteit, veerkracht, respectvolle uitvoering, deugdzame aard van de transitie...

Een visie komt over het algemeen niet tot stand via een lineair, maar via een iteratief proces. Elke fase in het wijkontwikkelingsproces leidt tot een formele beslissing, die de basis vormt voor de uitwerking van de volgende fase. De verschillende stappen dragen zo bij tot een geleidelijke verandering van de context of transitie. Nieuwe wijkontwikkelingen kunnen zich dan inschrijven in de veranderende context. Meer nog, in globale zin moet worden opgemerkt dat elk duurzaam wijkproject ook de context van de wijk doet evolueren, waardoor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dichter bij haar doelstellingen van transitie naar een duurzame stad komt. Om dit te bereiken, bestaat de uitdaging er vooral in om de duurzaamheidsambities van de visie te vrijwaren, op lange termijn.

VIS 01 - IS DE VISIE VERANKERD IN ZIJN CONTEXT?

Ambitie: Blootleggen van kansen en uitdagingen, bepaald door de bestaande context. De aanwezige actoren identificeren. De visie opbouwen vanuit territoriale eigenschappen van de plek.

Een goede kennis van de context en diens aanwezige actoren bevordert de integratie van de visie in de wijk. En in wisselwerking met deze integratie vergemakkelijkt een goed begrip van het DNA van de wijk de uitwerking van een visie op maat. Hoewel de intenties van het project de wijk veel verder brengen dan de sterktes en zwaktes van de bestaande toestand, kan het identificeren van deze beperkingen en de integratie ervan in de toekomstvisie de kansen op succes en duurzaamheid van het project beter garanderen.

Samenwerking met een breder publiek van actoren verhoogt het draagvlak rond het project en kan ook meer gedeelde winsten voor eenieder opleveren. Hiertoe kan het verduidelijken en formuleren van de eerste ambities die alle aanwezige partijen delen, bijdragen aan het leggen van een solide basis voor een stapsgewijze verrijking van de visie voor de toekomstige wijk.

VIS 02 - STELT DE VISIE EEN TRANSVERSAAL EN AMBITIEUS KADER VAST?

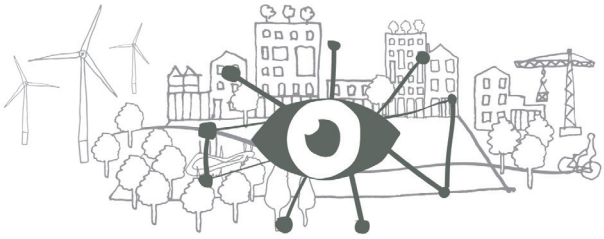

Ambitie: Een concreet ontwikkelingskader definiëren, met duidelijk omschreven doelstellingen, dat de koers bepaalt om de ontwikkeling van projecten en deelprojecten op een coherente manier te vergemakkelijken en te sturen.

Het definiëren van een duidelijk kader en duidelijke principes voor de ontwikkeling van de wijk vergemakkelijkt de toe-eigening ervan door de verschillende groepen van potentiële actoren die kunnen werken aan de concretisering ervan. Het formuleren van een gemeenschappelijke visie kan een garantie zijn voor samenwerking en de vrijwaring van de ambities van de wijk.

Deze visie wordt almaar concreter als deze op een transversale manier wordt uitgedacht en uitgevoerd. Het kader kan vele aspecten bestrijken, gaande van de programmering en structurering van de ruimtes, rekening houdend met dynamieken, vaststellen van de beperkingen, de integratie van de budgettaire en faseringsrealiteit... De wisselwerking tussen deze thematieken en acties, die allen in verband staan met de duurzaamheidsambities, zal daarenboven er voor zorgen dat zij elkaar wederzijds versterken. Goed inzicht in al deze aspecten vanuit een transversale benadering van de notie duurzaamheid draagt zo bij aan de uitwerking van een ambitieuze visie.

VIS 03 - WORDT DE VISIE VERSTERKT DOOR DE UITGEVOERDE PROJECTEN?

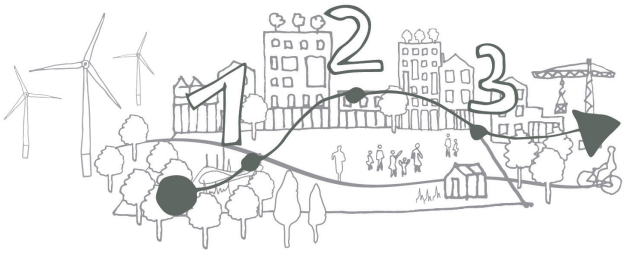

Ambitie: De visie in elke nieuwe ontwikkelingsfase op een coherente en veerkrachtige manier concretiseren.

De visie wordt idealiter versterkt door elke nieuwe ontwikkelingsfase: De flexibiliteit van het gegeven kader zal een coherente realisatie vergemakkelijken. Het inspirerende karakter van de visie komt tot uiting door het vermogen om de nodige marge te bieden voor de realisatie van projecten en om kansen te grijpen zonder dat dit leidt tot een gereduceerde ambitie voor de wijk. De kracht ligt in het vermogen om de actoren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de visie samen te brengen om de gestelde doelen te bereiken. De visie bewijst zo haar veerkracht in elke ontwikkelingsfase.

VIS 04 - WORDT DE VISIE OP EEN RESPECTVOLLE MANIER UITGEVOERD?

Ambitie: Anticiperen op de uitvoeringsfasen, zodat zij de context respecteren, in het bijzonder door middel van coördinatie en betrokkenheid van de actoren.

De visie houdt idealiter ook rekening met de veranderende context tijdens de uitvoeringsfasen, net zoals ze rekening houdt met de andere ontwikkelingsfasen. De visie eindigt dus niet als een ‘afgewerkt product’, maar beschrijft een proces in evolutie, dat vele jaren in beslag kan nemen.

De coördinatie van de werkzaamheden zal ervoor zorgen dat elke ontwikkelingsfase wordt uitgevoerd zonder de aangrenzende gebieden te hinderen. De betrokkenheid van de actoren en (toekomstige) bewoners en/of gebruikers kan ook bijdragen aan de activering van delen van de wijk tijdens de uitvoering... De uitvoeringsfase zal uitwijzen in welke mate duurzame ontwikkelingsambities een hefboom kunnen zijn. Het doel is dan ook dat ze kansen en toegevoegde waarde kunnen bieden in alle stadia van de ontwikkeling van de wijk.

VIS 05 - BIEDT DE VISIE EEN PAD VOOR TRANSITIE NAAR EEN DUURZAME STAD?

Ambitie: De duurzaamheidsambities behouden op lange termijn, in lijn met de evolutie van de context naar een Duurzame Stad.

De opvolging, het delen van ervaringen enz. kunnen helpen om het wijkproject te voeden en te heroriënteren om zo goed mogelijk tegemoet te komen aan de initiële visie of om die zelfs in de loop van de tijd te doen evolueren.

De evaluatie van de positieve (en minder positieve) ervaringen tijdens het proces vormt een voedingsbodem voor de vermenigvuldiging van succesverhalen binnen het Gewest. Elk project (groot of klein) draagt zo bij aan een gemeenschappelijke ervaring, wat voor Brussel de baan vrijmaakt voor een transitie naar een Duurzame Stad.

Projectbeheer & participatie

MAN

Het bestuursproces van de wijk geniet van een collaboratief en participatief beheer dat zich inschrijft in duurzame economische principes.

Projectbeheer bij een wijkontwikkelingsproject is complex. Op de schaal van het globale project impliceert het projectbeheer de zoektocht naar (ruimtelijke) antwoorden op verschillende maatschappelijke uitdagingen met een transversale benadering: zowel op sociaal en economisch als op ecologisch vlak. Het beheer impliceert daartoe onder andere het leggen van verbanden tussen politieke en technische beslissingen, het betrekken van vele partners, de samenstelling van een multidisciplinair projectteam indien nuttig, het beheer van de verwevenheid van de verschillende schalen en projecten, het doeltreffend coördineren enz. Het beheer dient erop gericht te zijn de verschillende actoren samen te brengen rond de formulering van de gemeenschappelijke ambities voor de wijk en bij te dragen tot de uitvoering ervan.

In het kader van dit thema over het projectbeheer brengt de Be Sustainable-aanpak bepaalde punten onder de aandacht :

- De verwezenlijking van een aan de context aangepast participatiekader kan een sociale meerwaarde opleveren en de behoeften verduidelijken waarmee rekening moet worden gehouden;
- Door passende instrumenten te gebruiken, kan het projectuitwerkingsproces zo doeltreffend mogelijk worden gestuurd;
- De ontwikkelingsstrategie kan worden uitgewerkt aan de hand van modellen die de financiële, technische en methodologische haalbaarheid van de duurzaamheidsdoelstellingen beoordelen.

MAN 01 - IS HET PROJECTBEHEERPROCES VEERKRACHTIG?

Het projectbeheer heeft tot doel om bij elke stap een samenwerkingsproces op te zetten. Bij dit proces zijn tal van actoren betrokken, die elkaar kunnen aanvullen, in verschillende stadia van de projectuitwerking. Dit proces wordt veerkrachtig wanneer het de mogelijke interacties tussen de verschillende betrokken actoren stimuleert (of zelfs uitbreidt) om het wijkproject ten goede te komen rekening houdend met de lokale en regionale context.

Het project kan worden verrijkt door voorafgaande debatten: ze helpen om de visie uit te werken en bij te sturen. Openheid voor creativiteit, innovatie en participatie kunnen de kwaliteit van het project volop ten goede komen.

MAN 01.01 - Is het projectbeheerproces vanaf het begin duurzaam?

Ambitie: De betrokken actoren identificeren. Een multidisciplinair projectteam samenstellen op basis van de context, de uitdagingen en de visie-elementen. Een coördinatieorgaan oprichten dat borg staat voor de naleving van de voor het project gedefinieerde ambities.

In de verkennende fase kunnen partners, middelen en gerelateerde (of reeds bestaande) projecten geïdentificeerd worden die gebundeld kunnen worden in de definitie van een gemeenschappelijk project. Deze verkenning helpt om de basis te leggen voor een beheer dat een samenwerkingsdimensie (tussen organisaties, administraties, professionals, gebruikers enz.), een inclusieve dimensie (rekening houdend met de sociale uitdagingen en de gevolgen voor de zone) en een geïntegreerde dimensie (inclusief het beheer vanaf de ontwerpfase) bevordert en dat in harmonie is met de projecten of deelprojecten die verband houden met de zone.

De duurzaamheid van dit beheer (en op basis hiervan ook het resultaat van het project) zal worden versterkt door de inzet van de actoren in een gemeenschappelijke dynamiek die ambitieus en inspirerend is.

MAN 01.02. - Is er een duidelijk participatiekader vastgesteld?

Ambitie: Een aangepast participatietraject definiëren en communiceren staat borg voor een maatschappelijke meerwaarde. Op deze manier zijn de waarden, de maatschappelijke doelstellingen en de behoeften gekend, en kunnen ze geïntegreerd worden in de verdere ontwikkeling van het project.

Een veerkrachtig beheerproces bevordert de ontwikkeling van een flexibel en dynamisch participatietraject op maat. Van informeren over bewustmaken, raadplegen en overleggen tot co-creëren: verschillende vormen van participatie zijn mogelijk en streven verschillende doelstellingen na... Het collectieve leertraject kan zo leiden tot meer kennis, tot een betere samenwerking en vooral tot een meer kwalitatief en duurzaam project door visies, concepten en acties te delen. Dit proces zal des te verrijkender zijn omdat het niet parallel verloopt, maar intrinsiek deel uitmaakt van het wijkontwikkelingsproces.

MAN 01.03 - Worden de juiste instrumenten gebruikt voor een veerkrachtig projectbeheer?

Ambitie: Over een reeks bindende instrumenten beschikken die de transparantie van het proces en de instandhouding van de duurzaamheidsdoelstellingen verzekeren.

Op basis van de visie-elementen kan een ‘projectdefinitie’ worden geconcretiseerd en een standpunt worden ingenomen over de ambities van duurzame ontwikkeling en het belang van het project voor het Gewest, de maatschappij en haar gebruikers. Zo kan de uitwerking van een ‘charter’ (voor duurzame ontwikkeling, wijken in transitie, veerkrachtige buurten, ...) bijvoorbeeld de verschillende partners stimuleren om bepaalde ambities om te zetten in haalbare resultaten, met name door middel van criteria voor duurzame ontwikkeling die in de volgende fasen (verkoopcontracten, bestekken of beheercontracten) worden ingevoerd. Het opzetten van een ‘monitoringsysteem’ tijdens de plannings- en ontwikkelingsfase kan ertoe bijdragen dat de duurzaamheidsambities voor de lange termijn worden gerealiseerd. Dat is precies wat Be Sustainable voorstelt via het Compass. Duurzaam procesbeheer verdient ook regelmatige en transparante feedback, minstens aan het stuurcomité, maar bij voorkeur aan alle betrokken partijen.

MAN 02 - WERD EEN DUURZAME (FINANCIËLE) STRATEGIE UITGEWERKT?

De duurzaamheidsdoelstellingen van een wijkproject worden uiteraard geconfronteerd met de financiële realiteit. Deze kan al vrij vroeg in het ontwerpproces concreet worden aangepakt. Het zoeken naar oplossingen op maat mag niet worden uitgesloten om ervoor te zorgen dat de primaire ambities behouden blijven.

MAN 02.01. - Worden de maatschappelijke kosten in aanmerking genomen en geëvalueerd?

Ambitie: De financiële haalbaarheid van de duurzaamheidsdoelstellingen verzekeren door middel van een (maatschappelijke) kosten-batenanalyse.

De duurzaamheid van een project hangt ook af van de financiële duurzaamheid op lange termijn, ook voor het Gewest in ruimere zin. Een sociaal-economische kosten-batenanalyse kan bijdragen tot een beter begrip van deze duurzaamheid. Aan de hand van deze analyse kan worden beoordeeld welke 'kosten' het project met zich brengt voor de samenleving. Of ze bijvoorbeeld verband houden met luchtvervuiling, geluidsoverlast, verlies van biodiversiteit... maar ook met 'voordelen' zoals de ontwikkeling van de natuur, van aangeboden diensten, het scheppen van werkgelegenheid, ... De resultaten van een dergelijke analyse kunnen in de ontwerpfase van het project worden verwerkt door de louter cijfermatige balans uit te breiden tot directe en minder directe gevolgen.

MAN 02.02. - Worden er duurzame financiële modellen gebruikt?

Ambitie: Passende financiële modellen gebruiken.

De haalbaarheid en betaalbaarheid van het wijkproject zijn essentieel. De betrokkenheid van de financiële partners bij de langetermijnvisie en de ambities van duurzame ontwikkeling kan leiden tot modellen die soms beter zijn aangepast aan een bepaalde context. Nieuwe eigendomsmodellen kunnen zowel in de wijk als voor de begroting worden geïntegreerd in initiatieven op het gebied van lokale betrokkenheid, zelfbeheer, overgang van een consumptie-economie naar een gebruikerseconomie... Verschillende 'duurzame' financieringsmodellen kunnen bijdragen tot de uitvoering van wijkprojecten.

MAN 03 - IS ER EEN PROCEDURE VOOR DUURZAAM WERFBEHEER INGEVOERD?

Ambitie: Een duurzaamheidsplan voor de werf opstellen en ten uitvoer leggen. Een beroep doen op bouwbedrijven voor sociale erkenning.

Duurzaam werfbeheer is gebaseerd op de verschillende duurzaamheidsthema's (zie andere thema's). Om duurzame ambities voor de werffase te realiseren, is het opzetten van een besluitvormings- en coördinatieproces voor deze aspecten een interessante garantie voor de consistentie en samenhang van de aanpak. Een 'milieuverantwoordelijke tijdens de werf' kan hierbij helpen. Al in de bouwfase kunnen zo kansen worden aangegrepen in een plan inzake kwaliteit, veiligheid, milieu, circulaire organisatie van de werf, ...

Ook moet worden opgemerkt dat sommige bouwbedrijven actief zijn op het gebied van milieu, ethiek en maatschappij: dit engagement kan een bijdrage leveren aan de vertaling van de ambities van de projectdragers.

MAN 04 - BESTAAT ER EEN PROCEDURE VOOR HET DUURZAME BEHEER VAN HET LEVEN IN DE WIJK?

Ambitie: De gebruikers in staat stellen om betrokken te raken bij het leven in de wijk en bij het monitoren van de prestaties van de wijk.

Het proces van de participatie en betrokkenheid van de actoren kan idealiter beginnen tijdens de ontwerpfase van het project en idealiter blijven duren tot na de uitvoeringsfasen, tijdens het leven van de wijk. De dynamiek die met name bij particulieren op gang wordt gebracht, kan hen ertoe aanzetten een actieve rol te spelen om de wijk te doen leven, zijn gebruikers te mobiliseren, de initiatieven en het engagement van iedereen te stimuleren... Deze aanpak kan ook de betrokkenheid omvatten van de gebruikers bij de verwezenlijking van de oorspronkelijk gedefinieerde milieuambities en bij het wijkmonitoringproces.

Menselijke leefomgeving

HUM

De wijk beschikt over een sociale, economische en commerciële vitaliteit. Ze is inclusief en aanpasbaar.

Aan de basis van het wijkontwerpproces bevinden zich verscheidene uitdagingen bij de zoektocht naar een aangepaste menselijke leefomgeving : hoe kan een antwoord geboden worden op de groeiende diversiteit binnen de stedelijke samenleving (culturele mix, solidariteit tussen generaties, gendergelijkheid, enz.) en op andere sociaal-economische uitdagingen binnen de wijk en het gewest ? Hoe kan een programma van open en bebouwde ruimte voorzien worden dat een vermenging van mensen en functies bevordert? Enz.

In deze context vormen inclusie en toegankelijkheid basisbegrippen voor het streven naar een gelijke verdeling van kansen voor iedereen. Daarnaast kan de economische dynamiek* een stimulans zijn voor de duurzaamheid van de wijk, onder meer door het ondersteunen van werkgelegenheidskansen, het verzoenen van privé- en beroepsleven, het integreren van productieve economieën, sociale economieën...

* In dit hoofdstuk verwijst de term “economische activiteit” naar alle acties die de bevolking moet uitvoeren om aan haar behoeften te voldoen door de productie van goederen en diensten

HUM 01 - GEEFT DE ANALYSE EEN GOED INZICHT IN DE SOCIALE EN ECONOMISCHE CONTEXT?

Ambitie: Een goed inzicht verwerven in de aanwezige dynamieken als voorwaarde voor de ontwikkeling van een project dat zich in de context inschrijft.

Een gedetailleerde analyse van de context waarin de wijk zich bevindt en de prospectieve analyse van de behoeften op lange termijn helpen om de wijk en zijn omgeving beter te leren kennen: identificatie van de aanwezige elementen, van de mogelijke situaties van ongelijkheid, confrontatie van deze situaties met een socio-economische analyse, het in evenwicht brengen van vraag en aanbod... Al deze kennis vergemakkelijkt een npassende integratie in de context, en dient voornamelijk om in te schatten wat de behoeften zijn voor bepaalde functies of woningtypes binnen de wijk.

De contextanalyse is ook gebaat bij een beter begrip van de aanwezige dynamieken met het oog op hun integratie in trajecten die een circulaire economie tot stand brengen op lokaal niveau of daarbuiten.

HUM 02 - STIMULEERT DE WIJK DE SOCIALE VITALITEIT?

Er wordt gezocht naar een mix van functies en gediversifieerde gebruikersprofielen die zo bijdragen tot de leefbaarheid en dynamiek van de wijk (vanuit sociaal, stedelijk en socio-economisch perspectief). Dit kan bereikt worden door te zoeken naar een dichtheid die een zekere levendigheid garandeert en een programma dat tegemoetkomt aan de behoeften van de huidige en toekomstige gebruikers, en door plekken te creëren waar sociale banden ontstaan.

HUM 02.01 - Is de dichtheid geschikt?

Ambitie: Het bereiken van het juiste evenwicht tussen de bevolkingsdichtheid, de programmadichtheid en het aandeel aan open ruimte.

Een dichtheid die aangepast is aan de context is wenselijk, in het bijzonder als antwoord op ruimtelijke en sociale vraagstukken die voortkomen uit territoriale ongelijkheden. De juiste dichtheid is gericht op het stimuleren van sociale vitaliteit en een nabijheid van uitwisselingen en diensten voor de bewoners, dit om zo de levenskwaliteit van de wijk te bevorderen.

HUM 02.02 - Is het aangeboden programma volledig en inclusief?

Ambitie: Een kwalitatieve relatie tot stand brengen tussen de vastgestelde behoeften, de socio-economische ambities en het programma.

Het programma moet gericht zijn op de lokale behoeften van de (huidige en toekomstige) gebruikers en op de verwezenlijking van de sociaal-economische doelstellingen op korte en lange termijn. Vaak gaat het daarbij om het creëren van collectieve voorzieningen en diensten (met bijzondere aandacht voor kwetsbare bevolkingsgroepen) en een plaatselijk commercieel aanbod, het aanbieden van werkgelegenheids- en opleidingsplekken, alsook het scheppen van voorwaarden die het mogelijk maken dat woningen en economische functies naast elkaar kunnen bestaan.

Naast het beantwoorden van de behoeften op lokale schaal, kan het programma van de wijk, afhankelijk van de opportuniteiten en ambities voor de wijk en het gewest, ook worden bekeken op een supralokale of zelfs regionale schaal.

HUM 02.03 - Bevordert de ruimte de sociale cohesie?

Ambitie: Het bevorderen van sociale banden tussen mensen en bevolkingsgroepen en het beorderen van mogelijke betrokkenheid bij de gemeenschap.

Sociale cohesie kan gedefinieerd worden als volgt “alle sociale processen die ertoe bijdragen de gelijkheid van kansen en omstandigheden, en het economisch, sociaal en cultureel welzijn te garanderen aan alle individuen of groepen van individuen, ongeacht hun nationale of etnische afkomst, culturele, religieuze of filosofische overtuiging, sociale status, sociaal-economisch niveau, leeftijd, seksuele geaardheid of gezondheid. Dit om het mogelijk te maken dat zij in staat zijn actief deel te nemen aan, en erkend te worden door de samenleving*.”

Wat betreft het ontwerp en de programmering van de wijk wordt sociale cohesie gefaciliteerd door de aanwezigheid van collectieve binnen- en buitenruimtes, waarin lokale initiatieven en verenigingen een plaats kunnen krijgen, waar uitwisselingen tussen verenigingen/instellingen bevorderd kunnen worden, en waar eventueel ook de organisatie van activiteiten voor het grote publiek mogelijk worden gemaakt.

HUM 02.04 - Faciliteert de wijk de aanwezigheid van economische activiteiten?

Ambitie: Zorgen voor aangepaste werkplekken.

Naast het grote vestigingsaanbod dat inspeelt op de diversiteit aan (soorten) bedrijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, rest er nog een uitdaging om een vestigingsaanbod te creëren dat aangepast is aan de loopbanen van de bedrijven, zowel binnen als buiten de wijk, om zo hun territoriale verankering te bevorderen. Op wijkniveau kan dit de vorm aannemen van een gevarieerd grond- en vastgoedaanbod in functie van de verschillende levensfasen van een bedrijf. In die zin bestaan er verschillende types: co-workingruimtes, bedrijvencentra, starterscentra, incubatieruimtes, moduleerbare ruimtes, mogelijkheden voor herlokalisatie, typologische mix, enz.

* Decreet van de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest

HUM 03 - IS DE WIJK INCLUSIEF?

Inclusie heeft als ambitie bij te dragen aan de organisatie van diversiteit in een rechtvaardige samenleving. Het is wenselijk om een sociale mix en integratie van alle bevolkingsgroepen na te streven, zodat alle mensen, inclusief kansarme groepen en minderheden, gelijke kansen krijgen om volledig deel te kunnen nemen aan de samenleving en van eenzelfde 'zichtbaarheid' te kunnen genieten. Deze doelstelling kan bereikt worden met een programma waarbij woningen, openbare ruimte en diensten gediversifieerd, beschikbaar en betaalbaar zijn.

HUM 03.01 - Zijn de woningen gedifferentieerd?

Ambitie: Zorgen voor een diversiteit aan woningen en toegankelijkheid voor iedereen.

Een voldoende gevarieerd woningaanbod zorgt ervoor dan de wijk toegankelijk is voor verschillende bevolkingsgroepen. Deze diversiteit uit zich in grootte, type, aantal kamers, maar ook in toegankelijkheid en aanpasbaarheid voor personen met beperkte mobiliteit. Het is de bedoeling dat dit woningaanbod aangepast is aan de lokale context, in overeenstemming met de regionale huisvestingsstrategie.

HUM 03.02 - Is de levensstijl betaalbaar?

Ambitie: Iedereen de mogelijkheid bieden om te kunnen wonen in de wijk, naargelang zijn of haar middelen.

Er bestaan minimum twee manieren om de wijk toegankelijk te maken voor iedereen: de integratie van een verscheidenheid aan woningtypes die toegankelijk zijn voor verschillende inkomenscategorieën , alsook het aanbieden van betaalbare werk- en vrijetijdsruimten (met inbegrip van de integratie van productieve activiteiten), op gepaste wijze ingepland en verspreid over de hele wijk. In die zin wordt de aard van de aangeboden functies en diensten aangepast aan de verwachtingen van de toekomstige gebruikers.

HUM 04 – IS DE WERF DUURZAAM OP SOCIAAL-ECONOMISCH VLAK ?

Ambitie: Voor een optimale organisatie van de bouwplaats zorgen voor werknemers en omwonenden.

Er bestaan verschillende maatregelen die een meer inclusieve aanpak voor alle type werknemers mogelijk maakt, nl. door de bouwplaats te optimaliseren op het gebied van werkgelegenheid, sociale integratie en, indien mogelijk, lokale verankering. De integratie van sociale clausules in opdrachten voor werken kan bijvoorbeeld dit werk toegankelijker maken voor een breder publiek.

Rekening houdend met het economische leven van de wijk tijdens de bouwfase, kunnen bepaalde aanpassingen aan de werforganisatie er voor zorgen dat de impact op de bedrijven beperkt blijft. Dit kan worden bereikt door de toegang tot de handelszaken zo gemakkelijk mogelijk te maken, en de werk- en leefomstandigheden van de omliggende gebieden zoveel mogelijk te respecteren (lawaai- en stofhinder beperken enz.) .

HUM 05 - STIMULEERT DE WIJK DE ECONOMISCHE VITALITEIT?

Het is mogelijk om de aanwezige activiteiten te sturen richting een duurzame, circulaire en maatschappelijk verantwoorde economische dynamiek. Op schaal van een wijk kunnen immers gecoördineerde acties uitgevoerd worden, ter bevordering van korte ketens en lokale verankering, en dit terwijl de deelname aan reeds aanwezige dynamieken wordt gefaciliteerd.

HUM 05.01 - Bestaat er een duurzame economische dynamiek?

Ambitie: Bedrijven aanmoedigen om de principes van duurzame ontwikkeling toe te passen.

De economische vitaliteit van de wijk kan gestimuleerd worden rekening houdend met door een aantal factoren voor een sterke lokale verankering: huidige en toekomstige middelen inzake economie en programma kunnen zorgen voor een strategie voor een circulaire economie, het ondersteunen van lokale productieve activiteiten, een sociale en rechtvaardige economie...

HUM 05.02 - Stimuleert de wijk de integratie van mensen in een circulaire economie?

Ambitie: Bevorderen van een circulaire economie, dankzij de betrokkenheid van lokale spelers en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap.

De reflectie over het metabolisme van de wijk gebeurt bij voorkeur in dialoog met de actoren in het veld. Het is immers makkelijker om projecten voor een lokale economie te concretiseren mits een goed inzicht in de aanwezige dynamieken, maar ook door te bekijken hoe deze projecten mogelijke synergiën op lokaal of supralokaal niveau in gang kunnen zetten

Verantwoordelijk ondernemerschap heeft een ecologisch, economisch en sociaal aspect. Om deze dynamiek een boost te geven, kunnen bedrijfsmodellen zich afstemmen op het verminderen van het grondstoffenverbruik door hergebruik, het verlagen van de kosten door collectief goederen en diensten te gebruiken, het ondersteunen van eerlijke handelsinitiatieven en het bevorderen van een circulaire economie...

Ruimtelijke ontwikkeling

SPA

De wijk geniet van open en bebouwde ruimte die structurerend werkt, functioneel is, toe-eigenbaar is voor iedereen, aanpasbaar is in de tijd en zich inschrijft in de omringende context.

De open en bebouwde ruimte bepalen onze leefomgeving. Hun goede ontwikkeling draagt bij aan de aantrekkelijkheid van het Brussels Gewest en zorgt voor een kwalitatieve verdichting van het grondgebied. De open ruimte mag hierbij vooral niet worden gereduceerd tot ‘restruimte’ of ‘beschikbare’ ruimte die wordt bedreigd door de druk van de grondprijzen. Integendeel, de open ruimte wordt gekarakteriseerd als een ruimte die het recreatieve, economische, sociale en ecosystematische gebruiken ondersteunt die essentieel zijn voor het goed functioneren van een Duurzame Stad.

De demografische groei van het Brussels Gewest gaat gepaard met een steigende ruimtelijke behoefte die in bedwang moet gehouden worden. In deze context van continue herdefiniëring behoort de creatie van nieuwe wijken en de transformatie van bestaande wijken tot de mogelijkheden om noden, gebruiken, praktijken en culturele representaties te herdenken...

SPA 01 - WORDT DE BESTAANDE RUIMTELIJKE CONTEXT GEANALYSEERD?

Ambitie: De context en de verschillende dimensies ervan begrijpen.

De ruimtelijke kwaliteiten van een wijk zijn gemakkelijk waarneembaar in hun fysieke dimensie, maar ze komen ook tot uiting in de sociale dimensie, met name in de manier waarop mensen over hun wijk praten en hun wijk tot leven brengen. Het portret van een wijk reikt verder dan de topologische beschrijving van een ruimte. Dit portret komt tot uitdrukking in drie verschillende maar complementaire dimensies van het gebied :

- de fysieke dimensie;
- de identiteitsdimensie;
- de aanwezige dynamieken.

SPA 02 - VORMT DE OPEN RUIMTE DE RUGGENGRAAT VAN DE WIJK?

Een hoogwaardige openbare ruimte is aantrekkelijk, comfortabel, veilig, schoon en goed onderhouden. Haar structuurgevende rol garandeert de leesbaarheid, continuïteit en diversifiëring van de stedelijkheid en het erfgoed.

SPA 02.01 - Zorgt de open ruimte voor continuïteit in haar context?

Ambitie: Zorgen voor afstemming tussen de nieuw ontworpen en bestaande ruimte.

Om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling in stand komt in lijn met het bestaande netwerk is het wenselijk dat de structuur van de open ruimte wordt opgevat als deel van een breder netwerk (groot landschap, groenblauwe netwerken, mobiliteitsnetwerken, beeld- en landschapskwaliteiten...), dit met een overgang tussen het bestaande en het nieuwe voor ogen.

SPA 02.02 - Hiërarchie van de openbare ruimte: is de open ruimte gestructureerd en gevarieerd?

Ambitie: Het structureren van het stedelijke weefsel door middel van de inplanting van verschillende typologieën van openbare ruimte, waarbij complementair gebruiken vooropgesteld worden.

De hiërarchie binnen de open ruimte geeft weer welke rol de verschillende deelruimtes spelen: de ruimtes zijn zo ingericht (vorm) dat ze het verwachte gebruiken (functies) mogelijk maken, maar ook dat ze deze gebruiken opwekken. Het kan hierbij gaan over doorgangsplaatsen, verblijfsplaatsen, rustplaatsen, speelruimtes...

De samenstelling van de wijk vraagt in die zin om een afweging te maken van de aanpassing van de vorm aan de functie en van de functie aan de vorm, zodat de wijk harmonieus kan functioneren. De ruimtes kunnen verschillende functies combineren en gericht zijn op het aanbieden van tal van verschillende gebruiksmogelijkheden aan haar gebruikers.

SPA 02.03 - Functioneert de open ruimte als een voedingsbodem voor het ecosysteem?

Ambitie: Functioneert de open ruimte als voedingsbodem voor het ecosysteem?

Naast een diversiteit aan gebruiks-mogelijkheden die worden aangeboden aan de gebruikers, speelt het landschap ook in op de technische en functionele behoeften om het complexe stedelijke ecosysteem te optimaliseren (zie in verband hiermee het thema NAT). Bij het ontwerp van de ruimte wordt ernaar gestreefd een evenwicht en mogelijke synergiën te realiseren tussen de fysieke en natuurlijke elementen en de menselijke levensstijlen. Door van bij het ontwerp rekening te houden met deze dimensies van de open ruimte kunnen de ecologische prestaties ervan toenemen.

SPA 03 - IS DE WIJK GESCHIKT VOOR HAAR GEBRUIKERS?

Open ruimte is de ontmoetingsplaats bij uitstek en is daarmee een essentieel onderdeel van het buurtleven. Er kunnen sociale banden worden gesmeed en intergenerationele en interculturele uitwisselingen plaatsvinden. Dit kan de levenskwaliteit in de stad aanzienlijk verbeteren. Om deze rollen te vervullen, wordt er binnen de wijk idealiter naar gestreefd om verschillende functies en gebruiksmogelijkheden te combineren, zoals levendigheid en nut, comfort en gezelligheid, ontspanning en spel, identiteit en creativiteit...

SPA 03.01 - Zit de levendigheid van de wijk goed?

Ambitie: De wijk, aan de hand van de juiste inrichting, levendig maken door te zorgen voor een intensiteit en rijkdom aan gebruiksmogelijkheden.

De aanwezigheid en positionering van de functies in de wijk vormen de drijvende krachten achter het buurtleven: door meerdere functies te combineren kan een plek voor verschillende doeleinden en op verschillende tijdstippen van de dag worden gebruikt. Een efficiënt gebruik van de ruimte kan deze doen bruisen, vooral als er zoveel als mogelijk wordt geanticipeerd op de potentiële gebruiksconflicten.

Op verschillende schaalniveaus kunnen de functies die grenzen aan de open ruimte bijdragen aan de activering ervan. Zo zorgen de oriëntatie van de ingangen van het gebouw, de aanwezigheid van onthaalactiviteiten op het gelijkvloers, de openheid voor menselijke activiteiten en de interactie tussen de openbare ruimte en de geboude omgeving (zoals winkels, horeca, werkplaatsen, voorzieningen, productieve activiteiten enz.), voor een andere sfeer dan de aanwezigheid van opslagruimten of parkeerplaatsen...

SPA 03.02 - Wordt er in de wijk zorg gedragen voor het comfort van de gebruikers?

Ambitie: De ruimte zodanig ontwerpen dat het gebruik ervan kwalitatief is voor de gebruikers.

Het gebruikscomfort van een ruimte wordt bepaald door verschillende factoren zoals de kwaliteit van de inrichting, een veelheid aan voorzieningen, de geschiktheid van de gecreëerde sferen, het gevoel van veiligheid, de geschiktheid voor verschillende categorieën van gebruikers, de toegankelijkheid...

Dit comfort ent zich in de kwaliteit van de voorgestelde indeling en de gebruiken die deze mogelijk maakt.

SPA 03.03 - Heeft de wijk een recreatieve dimensie?

Ambitie: Recreatie inbedden als een integraal onderdeel van de inrichting van de ruimtes.

De recreatieve dimensie richt zich tot alle doelgroepen en kan in alle soorten ruimtes worden toegepast. Deze dimensie ontwikkelt zich in het bijzonder door het voorzien van een aanbod aan speelplaatsen en sportterreinen in de open ruimte. Ze kan ook een plaats krijgen door een geïntegreerde aanwezigheid in de ontwikkeling van open ruimtes (en niet alleen op punctuele basis in afgebakende ruimtes die uitsluitend voor dit gebruik gereserveerd zijn).

SPA 03.04 - Wordt er rekening gehouden met de identiteit van de wijk?

Ambitie: De mogelijkheid om een gevoel van verbondenheid met de buurt te faciliteren als één van de ingrediënten bij het ontwerpen van de ruimte.

Het ontwerp van de ruimte ent zich op de aanwezige kwaliteiten van het gebied door deze te benutten, te versterken en mogelijk ook te oriënteren op nieuwe horizonten. Deze kwaliteiten zijn zowel fysiek als menselijk, ze omvatten het landschappelijke, architecturale, historische, culturele, artistieke… verleden. Zij vormen het DNA van de site. In die zin zijn deze elementen een grondstof die mee de betekenis van de wijk bepaalt en een gevoel van samenhorigheid bevordert onder de gebruikers.

SPA 04 - LAAT DE WERF EEN TIJDELIJK OF TRANSITIEGEBRUIK TOE?

Ambitie: De wijk laten leven doorheen haar volledige ontwikkelingsproces.

Het tijdelijk gebruik van de nog onaangeroerde, te bouwen ruimte of gebouwen, houdt een tijdelijke bezetting door burger- of beroepsactiviteiten in, die plaatsvindt in afwachting van de vestiging of ontwikkeling van een (andere) definitieve activiteit.

Het transitiegebruik van de (open of bebouwde) ruimte laat test- of voorbereidingsfasen toe die kunnen evolueren naar een meer permanente bezetting of ontwikkeling van de ruimtes. Dit concept kan interessant zijn bij het heropbouwen van de stad in de stad, in een voortdurend evoluerende context. Deze dynamiek maakt het mogelijk om het evoluerende karakter te integreren als een integraal onderdeel in het ruimtelijk ontwerp.

Deze twee concepten maken een continuïteit met het leven van de wijk mogelijk en ondersteunen een “organische” ontwikkeling die richting geeft aan het toekomstige gebruik van de ruimte. Dit kan mogelijk gemaakt worden door na te denken over de fasering van de werf en specifieke toepassingen. Een ‘plan voor tijdelijk gebruik’ of ‘transitie-beheerplan’ kan als ondersteuning dienen om de mogelijkheden te analyseren, een evolutieve, stapsgewijze aanpak op te bouwen en een specifieke tijdelijke bezetting voor te stellen.

SPA 05 - WORDEN DE METHODEN VOOR HET BEHEER VAN DE RUIMTE OP EEN EVOLUTIEVE MANIER GEANTICIPEERD?

De kwaliteit en veerkracht van de gecreëerde ruimtes wordt bepaald aan de hand van hun vermogen om verschillende manieren van bezetting aan te bieden, afhankelijk van de tijd - uur, dag, week, seizoen - of veranderende behoeften.

SPA 05.01 - Kunnen de verschillende ruimtes worden aangepast aan veranderingen in de context?

Ambitie: De wijk bedenken in relatie tot haar evolutie in de tijd.

Naast rekening te houden met de principes m.b.t. tijdelijk of transitiegebruik van ruimtes, houdt het ontwerp van een ruimtelijke ontwikkeling best zoveel mogelijk rekening met mogelijke evoluties en toekomstige projecten om de noodzaak het project opnieuw te moeten ontwerpen te beperken. De verschillende open en bebouwde ruimtes van de wijk winnen aan duurzaamheid als ze zich kunnen ontwikkelen en aanpassen aan de veranderende context.

SPA 05.02 - Wordt de betrokkenheid van de gebruikers dagelijks mogelijk gemaakt?

Ambitie: De gebruikers in staat stellen om betrokken te worden bij het leven in de wijk.

Om de kwaliteit van de ruimtes te behouden is een passende beheer- en onderhoudsstrategie vereist. Schone en goed onderhouden, maar ook goed ontworpen ruimtes dragen bij aan de volksgezondheid, en een gevoel van veiligheid en daarbij stimuleren ze respect.

De betrokkenheid van de gebruikers bij dit proces is een aspect waarmee rekening met gehouden moet worden. Door het gevoel van verbondenheid met de plaats te vergroten, voelen de gebruikers zich op een bepaalde manier verantwoordelijk om de kwaliteit ervan te handhaven. De gebruikers zijn immers de belangrijkste actoren van de ruimte die in de loop der tijd de plaatsen die als bewoonde plaatsen worden beschouwd, vormgeven!

Mobiliteit

MOB

De wijk is efficiënt bereikbaar en faciliteert het gebruik van actieve vervoerswijzen en het openbaar vervoer voor alle gebruikers.

Het delen van de openbare ruimte voor alle vervoerswijzen volgens het STOP-principe* is de ambitie achter het ontwerp van duurzame mobiliteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het ontwerp van een wijk is een kans om het gebruik van actieve vervoerswijzen zoals wandelen en fietsen te bevorderen en het openbaar vervoer aan te moedigen. Een opwaardering van het begrip “nabijheid” weerspiegelt de wens om de actieve vervoerswijzen voorop te plaatsen binnen de keuzemogelijkheden.

* STOP-principe dat voortvloeit uit het GPDO en Good Move: bij het ontwerp van het project wordt voorrang gegeven aan actieve vervoerswijzen, vervolgens aan het openbaar vervoer en tot slot aan motorvoertuigen

MOB 01 - HEEFT DE WIJK EEN MOBILITEITSSTRATEGIE?

Ambitie: Kennis nemen van het algemene mobiliteitskader waarin de wijk zich afspeelt.

Het stedelijk ontwerp vereist dat er rekening wordt gehouden met de transportmiddelen, dit met een permanente schaalsprong tussen het Gewest, de gemeente en de wijk. Het gaat om het verstrengelen van belangen, uitdagingen en programma's die tegenstrijdig kunnen zijn. De mobiliteitsstrategie is er dus op gericht om contextueel te zijn:

- De wijk maakt deel uit van een groter netwerk binnen de stad. De studie legt een verband met naburige gebieden om een bredere contextanalyse op te kunnen stellen.
- Binnen zijn eigen 'perimeter' past de mobiliteitsorganisatie van de wijk zich aan de eigen stedelijke context en typologie aan: een goed begrip van diens werking zal het mogelijk maken om gebruiksconflicten te vermijden, behoeften te anticiperen, en ook om de vraag naar verplaatsingen te verminderen, om zo het gebruik van de auto te beperken.

MOB 02 - ZIJN DE INFRASTRUCTUUR EN OPEN RUIMTE AANGEPAST AAN DE MOBILITEITSAMBITIES VOOR DE WIJK?

Het ontwerp en de inrichting van de mobiliteitsinfrastructuur hebben een impact op het gedrag van de gebruikers. Ze kunnen een ambitieuze mobiliteit ondersteunen die gunstig is voor actieve vervoerswijzen en openbaar vervoer.

MOB 02.01 - Zijn de inrichtingen aangepast aan de wegenspecialisatie*?

Ambitie: De mobiliteitsstrategie inleiden, dankzij de fysieke inrichting.

Binnen de wijk zal het ontwerp van een duidelijk gespecialiseerd* wegennet, waarbij de openbare ruimte voorrang geeft aan voetgangers en fietsers boven

* Wegenspecialisatie, in de zin van het gewestelijke beleid op dit gebied.
Zie in het bijzonder: http://www.publicspace.brussels/nl/context/?print=pdf&depth=all

gemotoriseerd verkeer, allicht een sterke invloed hebben op de levenskwaliteit. Deze wegenspecialisatie is georganiseerd in samenhang met de soorten functies die binnen de perimeter en de omgeving ervan aanwezig zijn en volgens de aanwijzingen op gewestelijk en gemeentelijk niveau.

MOB 02.02 - Worden het gebruik en de plaats van de auto gerationaliseerd?

Ambitie: Door middel van de inrichting, streven naar een rechtvaardige verdeling van de ruimte tussen de verschillende modi.

Om tot een duurzame mobiliteit te komen, wordt bij wijkprojecten een minder prominente plaats gegeven aan de auto. Zelfs wanneer de zichtbaarheid van de auto -meer precies de privéwagen- vermindert, betekent dit niet dat deze volledige uitgesloten wordt, maar wel dat deze verstandig wordt gebruikt en dit dankzij een adequate organisatie van het verkeer en het parkeren binnen de wijk, waarbij voorrang wordt gegeven aan off-street parkeren. Er kunnen hiertoe maatregelen worden ingezet, vooral om de mobiliteit met andere vervoerswijzen te vergemakkelijken.

MOB 02.03 - Bevordert de wijk routes voor de actieve modi?

Ambitie: Vergemakkelijken van het gebruik van actieve modi vanaf de ontwerpfase.

Veel aspecten kunnen bijdragen tot het vergemakkelijken van het gebruik van actieve vervoerswijzen, met name via comfortabele en veilige routes, zonder omweg maar met mogelijke binnenwegen, adequate bewegwijzering, infrastructuren die de gebruiker comfort bieden (zoals comfortabele wegdekken, banken, parkeerplaatsen voor fietsers op en naast de weg, gedeelde fietsen, aanpassingen voor personen met beperkte mobiliteit enz.).

MOB 02.04 - Vergemakkelijkt en stimuleert de wijk het gebruik van het openbaar vervoer?

Ambitie: Vergemakkelijken van het gebruik van het openbaar vervoer vanaf de ontwerpfase.

Zodra er sprake is van een intensivering van het gebruik in de wijk (en dit in relatie tot de verdichting ervan, zou in het ideale geval een kwalitatieve openbare vervoersdienst verzekerd moeten worden: dit zou de integratie van dit aanbod in de verplaatsingsgewoonten moeten optimaliseren. De kwaliteit van dit aanbod vertaalt zich in:

- de kwaliteit van de dienstverlening (gekoppeld aan het netwerk als geheel, het type lijn, de frequentie, de regelmaat, de commerciële snelheid door de wijk en nabijheid),
- de plaats van de haltes, en dus de afstand tot de haltes (afhankelijk van het type lijn),
- het wachtcomfort (bescherming tegen de weerselementen, veiligheidsgevoel…),
- de kwaliteit van de route (inclusief PBM-toegankelijkheid) naar en van haltes, cf. ook MOB 02.03.

Door rekening te houden met deze verschillende inrichtingsparameters kan het vervoersaanbod op lokaal niveau worden geoptimaliseerd.

MOB 03 - IS DE WIJK GEOPTIMALISEERD VOOR LOGISTIEKE MOBILITEIT?

Ambitie: Rekening houden met de vereisten voor het organiseren van leveringen en vrachtwagenritten.

Leveringen blijken vaak een probleem te zijn voor de levenskwaliteit van een wijk en kunnen een bron van overlast zijn (vervuiling, lawaai, visuele hinder enz.). De organisatie van de leveringen van goederen, afvalinzameling en andere activiteiten kan worden voorzien in het programma van de wijk in lijn met de voorziene economische en sociale activiteiten. Logistiek heeft ook betrekking op de omwonenden, of het nu gaat om het doen van hun boodschappen of het laten bezorgen van goederen. Op wijkniveau brengt dit met zich mee dat er over volgende punten wordt nagedacht:

- de locatie van de functies: door de actoren die verkeer genereren zo te positioneren dat hun intrede in de wijk wordt beperkt en het mogelijk te maken om leveringen te mutualiseren;
- de organisatie van de leveringen: zoveel mogelijk off-street, afgeschermd en gedimensioneerd;
- de inrichting van wegen, als de leveringen niet buiten de weg om kunnen worden uitgevoerd;
- gebieden die bestemd zijn voor de bevoorrading van de wijk (lokalen voor het parkeren van transportfietsen, opslag voor bezorgers, winkeliers of bewoners, verbindingspunten, mobiele punten enz.);
- de keuze van de gebruikte voertuigen (ook over water...).

MOB 04 - IS DE WERF DUURZAAM VANUIT MOBILITEITSOOGPUNT?

Ambitie: De werf zo inrichten dat ze niet te zwaar weegt op het leven in de wijk, vooral vanuit het oogpunt van de mobiliteit.

Bij de organisatie van een werf die inzet op een duurzame mobiliteitsaanpak kunnen vele aspecten in overweging worden genomen: organisatie van de fasering, organisatie van alternatieve routes, onderhoud van het aanbod van gedeelde voertuigen (auto's, fietsen...), organisatie van konvooien, exploitatie van de waterweg... Op deze aspecten kan worden geanticipeerd voor de start van het project, om de impact op het leven in de wijk te beperken.

MOB 05 - WORDEN ALTERNATIEVE VERPLAATSINGSSYSTEMEN EN DE ONTWIKKELING VAN MOBILITEITSDIENSTEN AANGEMOEDIGD?

De ontwikkeling van alternatieven voor het gebruik van de personenauto kan andere gebruiksvormen stimuleren. Hiertoe kunnen specifieke infrastructuren worden ontwikkeld.

MOB 05.01 - Beschikt de wijk over alternatieve verplaatsingssystemen?

Ambitie: Het aanbieden van alternatieven voor de personenwagen is noodzakelijk om de gewoontes te veranderen.

Verschillende formules voor autodelen en carpooling bieden flexibele alternatieven voor individueel autobezit. Het wijkproject kan de aanwezigheid ervan al vergemakkelijken en stimuleren: ruimte voorbehouden, hierover communiceren en gebruikers in contact brengen...

MOB 05.02- Staat de wijk het delen van infrastructuur toe?

Ambitie: Parkeerplaatsen optimaliseren zodanig dat andere toepassingen mogelijk zijn.

Door de mobiliteit te herzien kan ook de aangelegde parkeerinfrastructuur in vraag worden gesteld. In dit opzicht biedt het ontwerp van parkeergarages vele mogelijkheden om de parkeerruimte (vooral in de openbare ruimte) tot een minimum te beperken. Zo kan ook worden geanticipeerd op de aanpasbaarheid van de gebouwde infrastructuur voor andere functies, andere soorten voertuigen en de integratie van onderhoudsdiensten (voor automobilisten, maar ook voor fietsers enz.).

Het ontwerp en de inplanting van fietsenstallingen (in vastgoedprojecten) kunnen het gebruik van deze vervoerswijze ondersteunen: de optimalisatie, het comfort, de toegankelijkheid en de zichtbaarheid ervan faciliteren het gebruik van deze vervoerswijze.

MOB 05.03- Begeleidt de wijk de gebruikers naar nieuwe praktijken?

Ambitie: Een mentaliteitswijziging verwezenlijken vraagt om betrokkenheid van de gebruikers.

Het veranderen van verplaatsingspraktijken is vaak niet alleen een kwestie van aanbieden. Wanneer de wijk alternatieven biedt voor de personenauto, kunnen begeleidende maatregelen, informatie, voorlichtingen, bewustmakingsacties en zelfs praktische opleidingen nodig zijn om de gebruikers tot deze verplaatsingswijzen aan te zetten.

Natuurontwikkeling

NAT

De wijk integreert de aanwezigheid van de natuur in haar territoriale, structurerende, landschappelijke, functionele, evolutieve, sociale en gezondheidsdimensie.

De natuur kan verschillende functies vervullen. In een wijkproject kan ze aanwezig zijn binnen zes complementaire dimensies:

- de territoriale dimensie, die de site verbindt met de verschillende netwerken (groen, blauw, speelnetwerk...) en tot doel heeft verbindingen tot stand te brengen op het niveau van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en daarbuiten;
- de structurerende en landschappelijke dimensie, waardoor de natuur geïntegreerd wordt in de algehele samenstelling van de wijk;
- de functionele dimensie, die de ecosysteemfuncties van de natuur in de praktijk brengt ('hitte-eilandeffect', waterinfiltratie, biodiversiteit...);
- de evolutieve dimensie, die rekening houdt met de groei (of afname) van de natuur in alle stadia van het wijkleven;
- de sociale dimensie, waarbij de natuur een openbare ruimte, een plaats van sociale interactie, een recreatiegebied of zelfs een stedelijk landbouwgebied wordt;
- de gezondheidsdimensie, die bijdraagt tot het welzijn en de gezondheid van de gebruikers.

Daarbovenop kan de natuur, door haar vertaling in een kwalitatieve groene ruimte, de aantrekkelijkheid van de wijk vergroten!

NAT 01 - LEIDT DE KENNIS VAN DE NATUURLIJKE ELEMENTEN TOT GEDEELDE WINSTEN?

De natuur is een van de uitgangspunten voor de indeling van een wijk. Door vanaf het prille begin van het project rekening te houden met de uitdagingen en mogelijkheden van de natuur, kan de wijk bijdragen tot een betere toegankelijkheid van natuur voor de Brusselaars, tot de creatie van een aangename leefomgeving en Gewest en tegelijkertijd een extra schakel worden in het gewestelijke groene netwerk.

NAT 01.01.01 - Houdt het project rekening met de natuurlijke context waarvan het deel uitmaakt?

Ambitie: De territoriale (meso- en macronetwerken) en intrinsieke (natuur op microniveau) dimensies van de natuur integreren in de elementen waarmee rekening moet worden gehouden bij het ontwerp van de wijk.

De territoriale dimensie van de natuur komt tot uiting in de gewestplannen. Met het oog op de integratie hiervan, hebben onderling verbonden groene ruimtes een veel grotere impact dan een gefragmenteerde vegetatie in meerdere kleine gebieden (en dit op alle domeinen). Als deze gebieden niet direct naast elkaar liggen, kunnen discontinue groene ruimten een verbindende rol spelen, volgens het stepping stones-principe.

Een goed begrip van de bestaande plantstructuur, op het niveau van de hele wijk zowel als daarbuiten, helpt om de rol ervan op alle niveaus te versterken.

NAT 01.02 - Brengt de analyse de sterke en zwakke punten op vlak van natuurontwikkeling aan het licht?

Ambitie: De bestaande structuren evalueren, zodat met kennis van zaken rekening kan worden gehouden met de natuurlijke dimensie.

De identificatie van de sterke en zwakke punten op het gebied van natuurontwikkeling vormt een interessant uitgangspunt voor het definiëren van de types groene ruimtes binnen de wijk (fytosanitaire toestand, structuur...). Door rekening te houden met de natuurlijke dimensie kan de natuur dus verder worden ontwikkeld en een prominentere rol gaan spelen in de inrichting.

Door verschillende soorten ruimtes te creëren kan de natuurlijke dimensie tegemoetkomen aan de huidige en toekomstige behoeften van de lokale fauna en flora (overgangsruimten, verbindingsruimten, broedplaatsen, voortplantingsplaatsen, toevluchtsoorden...). Deze rollen worden ge(her)definieerd in de loop der tijd, naarmate de wijk vordert en de natuur evolueert. Het begrip natuur houdt dus ook een tijdsdimensie in.

NAT 02 - ZET HET PROJECT DE ‘NATUUR’-STRATEGIE OM IN EEN KWALITEITSCONCEPT?

De natuur opnemen in de open ruimte en het ontwerp van de gebouwde ruimte om biotopen en ecosystemen te creëren die kunnen bijdragen aan de kwaliteit en de veerkracht van de wijk.

NAT 02.01 - Worden er kwalitatieve ecosystemen gerealiseerd?

Ambitie: Efficiënte ecosystemen ontwikkelen om de bestaande omstandigheden te verbeteren en om de ecologische en landschappelijke kwaliteiten in de wijk te verborderen.

De kwaliteit van de ecosystemen is gebaseerd op een veelheid aan criteria: oppervlaktepermeabiliteit, aanwezigheid van planten, zonneschijn en schaduw, rust, verbinding van de verschillende structuren... De te vervullen ecosysteemfuncties zijn immers van verschillende aard. Zo zijn er regulerings- (klimaat, water, lucht, bodem, ziekte, reproductie enz.), ondersteunings- (stikstof- en koolstofcyclus), productie- (voedsel enz.) en cultuurfuncties (inspiratie, leefbaarheid, nut, welzijn, onderwijs, vrije tijd, ecotoerisme enz.). De kwaliteit van de ecosystemen ligt er vooral of ze veel habitats voor fauna en flora bieden (meer of minder menselijk contact, open ruimtes, beboste ruimtes, gecultiveerde ruimtes, beplante ruimtes, natte ruimtes, daken en gevels...). Diversiteit bevordert de ontwikkeling van biodiversiteit en draagt bij tot het creëren van veerkrachtigere ecosystemen.

Bij het ontwerpen van nieuwe milieus kan één van de pistes erin bestaan natuurlijke processen te bevorderen en corrigerende maatregelen voor te stellen om mogelijke onevenwichtigheden in ecosystemen te beperken. De keuze van de soorten die worden geplant is dan ook niet onbelangrijk. Het opzetten van mechanismen en habitats voor fauna en flora kan worden geoptimaliseerd door middel van verschillende onderdelen van de wijk. De geïmplementeerde ecosystemen kunnen zo bijdragen aan het creëren van een kwaliteitsvolle natuur in de stad. De krachtigheid waarmee deze doelstelling kan worden bereikt is sterk afhankelijk van de context waarin de wijk zich ontwikkelt.

NAT 03 – CREËERT DE WIJK EEN MAATSCHAPPELIJKE MEERWAARDE GEKOPPELD AAN DE GROENE RUIMTES?

Ambitie: Groene ruimten ontwerpen om tegemoet te komen aan een verscheidenheid aan gebruiksmogelijkheden en behoeften, en zo bij te dragen aan de sociale cohesie en het welzijn van de gebruikers.

Groene ruimtes zijn vaak ontmoetingsplekken, die gebruikers zich toe-eigenen. De positieve effecten van de natuur beperken zich dus niet alleen tot het creëren van efficiënte ecosystemen. Het biedt ook een maatschappelijke meerwaarde, buiten de groene ruimte zelf. Door een aantrekkelijke omgeving aan te bieden in termen van leefbaarheid, nut, welzijn, ontspanning enz., bevorderen groene ruimtes de sociale cohesie.

Tot slot kan het collectieve beheer van de ruimtes er een door de gebruikers toegeëigende plaats van maken, waardoor het gevoel van samenhorigheid en de menselijke contacten in de wijk worden versterkt.

Ecologische inrichtingen dragen ook bij aan het landschap en spelen zo een educatieve rol bij het begrijpen van het begrip ecologie, het observeren van de cycli en van de seizoenen.

NAT 04 - IS DE WERF DUURZAAM OP VLAK VAN NATUURONTWIKKELING?

Ambitie: De natuur een voorsprong geven in de inrichting van de wijk, om zo haar aanwezigheid voor en tijdens de bouwplaats te bestendigen.

De werf is een belangrijke stap in het project, vooral wat betreft de inachtneming van de natuurlijke omgeving. De anticipatie op en voorbereiding van deze inachtneming, met name in de fase van het bestek, dragen bij tot de verwezenlijking van de doelstellingen en de aanvaarding van het project door de plaatselijke bevolking. Het uitvoeren van werkzaamheden met respect voor en bescherming van de bestaande natuur vereist soms specifieke technieken:

- De begeleiding door een ecoloog kan een toegevoegde waarde hebben bij het beheersen van deze technieken.
- Ook worden best overlegvergaderingen georganiseerd tussen de ecoloog, de werfleiders en het veldpersoneel.

Groene ruimtes kunnen soms onderwerp zijn van tijdelijke inrichtingen die zich richten op de toekomstige gebruikers, bijvoorbeeld in de vorm van moestuinen, speeltuinen, ontmoetingsplaatsen of zelfs tijdelijke kwekerijen... De toe-eigening van de (toekomstige) wijk wordt bevorderd als delen van het gebied waarop de werf betrekking heeft toegankelijk kunnen blijven (groene ruimtes), maar ook door het creëren van groene en mobiliteitsverbindingen.

NAT 05 - WORDT HET BEHEER VAN DE GROENE RUIMTES OP LANGE TERMIJN OP COHERENTE WIJZE VERZEKERD?

Ambitie: De aanvankelijke ambities en de verschillende rollen van de natuur in stedelijk gebied op lange termijn bestendigen door de implementatie en uitvoering van een passend beheersplan.

Door de toepassing van een beheersplan kunnen de ambities voor de lange termijn in stand worden gehouden en kan er mede voor worden gezorgd dat de gewenste ecologische en landschappelijke kwaliteit wordt bereikt. Ecologisch beheer wordt gemakkelijker (en economischer) in de praktijk gebracht als het van in het begin mee bedacht werd bij het ontwerp van de ruimtes. Door een uitwisseling tussen ontwerpers en beheerders te organiseren vanaf de start van het ontwikkelingsproces waarbij ontwerpers worden aangemoedigd om de beheervereisten te integreren, zal er op lange termijn worden bijgedragen aan het behoud van de oorspronkelijke ambities. Dit omdat hun uitvoeringsvoorwaarden in rekening werden gebracht.

Waterkringloop

WAT

De wijk geniet van een waterbeheerstrategie die water integreert als grondstof en als risico.

Het beheer van water in het stadsproject heeft twee cruciale dimensies :

- Het is een hulpbron: het ligt aan de basis van al wat in verband staat met het milieu, de natuur, het welzijn, het erfgoed, en maakt verplaatsingen mogelijk (op of langs een waterloop).
- Het vormt een risico: vanwege de potentieel onbeheersbare hoeveelheden, en vanwege de soms verslechterde kwaliteit.

Bij het uitwerken van de waterbeheerstrategie moet dan ook zowel de hulpbron als het risico in acht worden genomen.

De waterbeheerstrategie is nauw verbonden met de landschapsstrategie. In het kader van deze laatste wordt de nodige ruimte gelaten voor water, en worden waterlopen onderhouden of hersteld... Aangezien water een hulpbron is die gevrijwaard moet worden, is een duurzame ontwerp van de open en gebouwde ruimte erop gericht de waterkringloop te herstellen, het rationeel gebruik en hergebruik ervan te stimuleren, en de kwaliteit ervan te bevorderen. Dit zichtbaar maken in de stadsinrichting kan leiden tot een grotere betrokkenheid van de gebruikers en meer respect voor het milieu.

WAT 01 - LEIDT KENNIS VAN DE HYDROLOGISCHE OMGEVING TOT GEDEELDE WINSTEN?

Ambitie: Over alle informatie beschikken die nodig is voor de uitwerking van een integrale waterbeheerstrategie.

Aan de hand van een diagnostiek kan de nodige informatie worden verzameld om een waterbeheerstrategie op wijkniveau op te zetten, en dit in overeenstemming met het territoriale schaalniveau. Deze informatie heeft een zowel geografisch, natuurlijk als stedelijk aspect. Een geïntegreerd regenwaterbeheer, overstromingsrisico, beschikbare hulpbronnen, en historische wateraspecten... Ze zijn enkele van de onderwerpen die in verband met elkaar gebracht dienen te worden.

Een identificatie van de actoren die verantwoordelijk zijn voor het waterbeheer vergemakkelijkt het inschatten van wat de mogelijkheden zijn om de watercyclus te verbeteren en welke middelen beschikbaar zijn voor het beheer ervan.

WAT 02 - VERTAALT DE WATERSTRATEGIE ZICH IN EEN LANDSCHAPSSTRATEGIE?

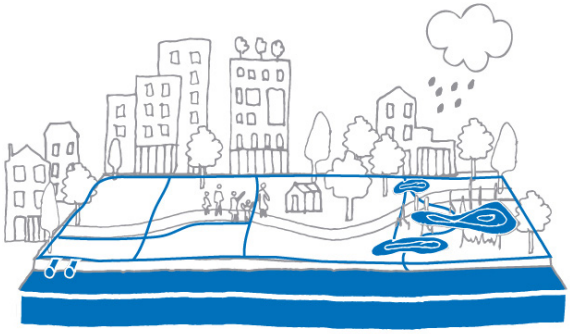

Ambitie: Ervoor zorgen dat de inrichting van de openbare ruimte en het landschap in relatie staat tot het systeem dat regenwater infiltreert, verzamelt, vertraagt, behandelt en afvoert.

De waterbeheerstrategie omvat het netwerk dat regenwater infiltreert, verzamelt, vertraagt, behandelt en afvoert, met de bedoeling de lozing ervan in de riolering zoveel mogelijk tegen te houden. Het zo gecreëerde netwerk staat, in de mate van het mogelijke, in relatie tot het bestaande blauwe netwerk. Dit is mogelijk dankzij verschillende technieken zoals de integratie van overstromingsgebieden, het rekening houden met de doorlaatbaarheid van de bodems, de aanwezigheid van beschermde waterlichamen... Deze technieken vereisen ruimte en een inplanting op maat binnen het stedelijke weefsel.

WAT 03 - OPTIMALISEERT DE WIJK DE WATERKRINGLOOP?

Het valoriseren van het beschikbare water en het tot een minimum beperken van afvalwater zijn aanvullende benaderingen om de waterkringloop te optimaliseren.

WAT 03.01 - Wordt regenwater op een duurzame manier beheerd?

Ambitie: Meerdere ambities samenbrengen om de infiltratiemogelijkheden, de kwaliteit van het afvloeiingswater en de stabilisatie van het grondwaterpeil te optimaliseren.

De infiltratie van het regenwater en de terugkeer ervan naar het bestaande hydrografische netwerk is een interessant uitgangspunt. Zorgen voor zoveel mogelijk doorlaatbare oppervlakken en het beperken van lozingen in de riolering dragen hiertoe bij. Daarnaast horen de inrichtingen zo gedimensioneerd te zijn dat het beheer van overvloedig regenwater (regenval bij onweer of regenval van lange duur) wordt geoptimaliseerd (door terugkeer naar de natuurlijke omgeving of terugwinning en zuivering).

De toegepaste strategie houdt ook rekening met het behoud van het waterpeil, zowel ondergronds als in wetlands.

De inrichting van het openbaar domein beïnvloedt de kwaliteit van het regenwater aan de hand van verschillende factoren zoals de keuze van de materialen die in contact komen met afvloeiingswater (bij voorkeur inerte materialen), en het onderhoud en de behandeling van chronische en accidentele vervuiling (d.m.v. stroken zuiverende planten, aanwezigheid van goten enz.).

WAT 03.02 - Wordt waterverbruik op een duurzame manier beheerd?

Ambitie: De hoeveelheid en de aard van het verbruik- van water in zowel de open ruimte als in gebouwen optimaliseren.

De ambitie is om niet onnodig water te consumeren, zeker niet als het gaat om drinkwater. Dit verbruik kan grotendeels beperkt worden door een ontwerp dat de behoefte aan water vermindert: regenwater en gezuiverd grijs water kunnen worden opgevangen en hergebruikt voor niet-drinkbare toepassingen (huishoudelijk gebruik, onderhoud van groene ruimtes en andere open ruimten...).

WAT 04 - WAARDEERT DE WIJKINRICHTING DE AANWEZIGHEID VAN WATER IN HET BIJZIJN VAN DE GEBRUIKERS?

Ambitie: Opwaarderen van de waterkringloop in de zin dat deze een toegevoegde waarde biedt voor de mens en een didactische dimensie inhoudt.

De waterkringloop kan zichtbaar worden gemaakt: door inrichtingen in dialoog met het water, door het als erfgoed te beschouwen, door de integratie van didactische en/of ludieke elementen... Door deze in de schijnwerpers te zetten raakt de waterkringloop beter bekend bij het publiek en wordt het respect voor het milieu bevorderd.

Er kunnen echter een aantal storende effecten, zoals geurhinder, geluidsoverlast of de opkomst van vervelende insecten (muggen...) optreden, deze moeten tegelijkertijd ook worden aangepakt.

WAT 05 - IS DE WERF DUURZAAM OP HET VLAK VAN DE WATERKRINGLOOP?

Ambitie: Ervoor zorgen dat er geen vervuiling in de waterkringloop terechtkomt en dat het grondwaterpeil zo dicht mogelijk bij het natuurlijke niveau blijft.

Tijdens de uitvoering van de werken (wat soms lang kan duren) wordt er met een optimaal waterbeheer voor gezorgd dat water- en natuurgebieden beschermd worden tegen elk risico op vervuiling. Bovendien moet het grondwaterpeil zo dicht mogelijk bij het natuurlijke niveau behouden worden (mogelijk door herinfiltratie en herinjectie). Als water moet worden opgepompt, is het interessant om het water op de site zelf te herwaarderen.

Om deze doelstellingen te bereiken is een coördinatie met de verschillende actoren op de site wenselijk.

WAT 06 - IS HET WATERBEHEER GESTRUCTUREERD?

Ambitie: De projectmanager begeleiden door middel van een waterbeheerplan en gebruikers en lokale overheden betrekken bij het waterbeheer op wijkniveau.

De uitwerking van een waterbeheerplan binnen de wijk kan een interessante leidraad zijn om de aanwezigheid en het beheer van water te optimaliseren. Het plan kan worden uitgewerkt in de projectfase, maar zal pas worden uitgevoerd naarmate het wijkproject vordert en tijdens het gebruik van de wijk. Het plan kan eventueel beogen om een ‘structuur’ op te richten die instaat voor een gemeenschappelijk en effectief regenwaterbeheer waarbij beheerders, lokale overheden en gebruikers betrokken zijn.

Fysieke omgeving

PHY

De wijk streeft naar een zuinig en efficiënt grondgebruik en een beperking van de fysische effecten op de levenskwaliteit (bodem, lucht, geluid, warmte, wind, geur, ...).

De stad, haar dichtheid en haar organisatie kunnen een impact hebben op het milieu. Fysieke elementen als bodemverontreiniging, thermisch comfort, luchtkwaliteit, luchtbewegingen, visueel comfort, akoestisch en magnetisch comfort enz. werken in op het levenscomfort, maar ook op de gezondheid van de gebruikers.

Door vanaf het begin van het ontwerp rekening te houden met de parameters van de fysieke omgeving, is het gemakkelijker een beter niveau van fysiologisch en psychologisch comfort te bereiken.

PHY 01 - HOUDT HET PROJECT REKENING MET DE FYSIEKE OMGEVING WAARVAN HET DEEL UITMAAKT?

Ambitie: De beperkingen kennen om beter te kunnen handelen!

De studie van de bestaande situatie en diens moeilijkheden, is een uitgangspunt voor een goede afweging van de fysieke omgeving in het ontwerp van de wijk. Een eerste transversale aanpak kan een globaal zicht geven op de begintoestand op het terrein. Deze heeft tot doel de beperkingen, maar ook het potentieel van de wijkomgeving in de verf te zetten.

PHY 02 - DRAAGT DE WIJK BIJ TOT EEN KWALITATIEVE INTENSIVERING VAN HET GRONDGEBRUIK?

Ambitie: Kwalitatief verdichten volgens de principes van optimaal landgebruik. Verbeteren van het milieu door bodemsaneringswerken indien nodig.

De kwalitatieve verdichting van de stad is gericht op een evenwicht tussen bebouwde en open ruimte, om elke vorm van verzadiging te vermijden. De wederopbouw van de stad op zichzelf maakt het mogelijk om de stedelijke wildgroei te beperken. Met name dankzij het beheer van de verticale mix, de mede-eigendom en de beperking van de bebouwde oppervlakte maakt de compacte stad open ruimten vrij voor andere gebruiksvormen. De zo vrijgekomen ruimte kan een rol spelen bij het beperken van de impact op de fysieke omgeving.

De kwaliteit van de bodem wordt over het algemeen al in een vroeg ontwerpstadium beoordeeld. De behandeling van bodemverontreiniging kan worden gekalibreerd door het project ruimtelijk te moduleren, met name wat betreft de geplande bestemmingen, de locaties ervan en de implementatie van saneringsoplossingen.

PHY03 - WORT DE FYSIEKE IMPACT VAN DE WIJK OP HET MILIEU TOT EEN MINIMUM BEPERKT?

De impact op de fysieke omgeving kan worden beperkt door een ontwerp en ruimtelijke organisatie die het thermische en visuele comfort van de gebruikers garandeert, anticipeert op omgevingsluchtstromen, het ademhalingscomfort bevordert, het akoestische comfort maximaliseert, de blootstelling aan magnetische velden vermindert...

PHY 03.01 - Zorgt de wijk voor thermisch comfort?

Ambitie: De bebouwde en open ruimte oriënteren om een verscheidenheid aan omgevingen met verschillende temperaturen te bieden die oververhitting in de zomer en extra koude in de winter voorkomen.

De inplanting van de bebouwde en open ruimte kan voor een zo bioklimatologisch mogelijk ontwerp zorgen: meer licht in de winter en frisheid in de zomer, een verscheidenheid aan schaduwrijke en zonnige gebieden, afkoeling door de wind of bescherming tegen koude wind, relatie met de natuur, met de lucht of beschutte ruimtes...

Thermisch comfort in een wijk is afhankelijk van hoe de wijk in dat opzicht door de seizoenen heen is bedacht. Door geen beroep te doen op koelsystemen kan de oververhitting in de stad mede worden aangepakt.

Ook het gebruik van materialen of kleuren met een hoog reflecterend vermogen (albedo) moet worden overwogen, evenals het gebruik van vegetatie en water in de openbare ruimte, die schaduw, frisheid en bescherming tegen de wind bieden.

PHY 03.02 - Bevordert de wijk de luchtkwaliteit?

Ambitie: Bijdragen aan de stedelijke luchtkwaliteit door de auto een minder prominente plaats te geven, door open ruimte te organiseren zodat de stad kan ademen en vervuilende stoffen afgevoerd kunnen worden, door functies te oriënteren op basis van hun gevoeligheidsniveau.

Er zijn verschillende benaderingen mogelijk om bij te dragen tot een betere luchtkwaliteit in de wijk en op gewestniveau.

Ten eerste moet het probleem worden aangepakt aan de bron door het aantal motorvoertuigen te verminderen en ze trager te laten rijden. Idealiter moeten de functies van de wijk worden gelokaliseerd op basis van de vervuilingsbronnen: het is raadzaam om gevoelige functies, zoals woonwijken of scholen, uit de buurt te

houden van belangrijke vervuilingsbronnen zoals hoofdwegen. Ook industriële of luchtkwaliteitsbeïnvloedende gebieden zouden idealiter benedenwinds ten opzichte van woonwijken moeten liggen, of ten minste in configuraties die de afvoer van de luchtstroom optimaliseren. Ten slotte is er nog de bevinding dat de ontwikkeling van de groene en blauwe netwerken ook bijdraagt tot de luchtkwaliteit.

De laagst gelegen topografische gebieden moeten in de planningsfase zoveel mogelijk als natuurlijke corridors worden behouden, zodat frisse en gezonde lucht de stad kan binnendringen en de verspreiding van verontreinigende stoffen wordt bevorderd.

PHY 03.03 - Beperkt de wijk de windhinder?

Ambitie: De stedelijke morfologie bedenken in relatie tot de luchtstromen om aerodynamische hinder te beperken.

Door na te denken over de impact van de wind op de wijk kan het risico op verstoringen van de luchtstroming tot een minimum worden beperkt, bijvoorbeeld door de indeling te oriënteren en de morfologie van de gebouwen aan te passen. Deze optimalisatie heeft tot doel oncomfortabele aerodynamische hinder voor gebruikers van de openbare ruimte (versnelling, concentratie van luchtstromen enz.) te beperken en tegelijkertijd een goede ventilatie van de wijk mogelijk te maken (zorgen voor een betere luchtkwaliteit, voorkomen van de vorming van hitte-eilanden enz.).

PHY 03.04 - Zorgt de wijk voor visueel comfort?

Ambitie: De natuurlijke lichtinval in de wijk maximaliseren. Lichtvervuiling minimaliseren.

De ligging, oriëntatie en indeling van de gebouwen bepalen het zonnepotentieel van de site. De diffuse of indirecte component mag niet worden verwaarloosd: in stedelijke situaties draagt reflectie op gebouwen bij aan een belangrijk deel van het licht in de open ruimte. Deze diffuse component is ook belangrijk bij afwezigheid van direct licht zoals bij bewolkte hemels.

Het begrip lichtvervuiling verwijst naar situaties waarin niet enkel de te verlichten ruimten worden verlicht maar ook de hemel en/of ruimtes errond. Naast energieverspilling kan het ook de verstoring van de slaap van de bewoners en de lokale fauna en flora tot gevolg hebben. Een reflectie over de oriëntatie, hoogte en timing van de verlichting helpt om deze ongemakken zoveel mogelijk te beperken.

PHY 03.05 - Zorgt de wijk voor akoestisch comfort?

Ambitie: Rekening houden met bestaande en verwachte bronnen van geluid en trillingen in de organisatie van de wijk en in de indeling en de volumetrie van nieuwe gebouwen. Maatregelen nemen om eventuele overlast te compenseren.

Het stellen van een akoestische diagnose door bestaande en potentiële geluidsbronnen te identificeren en te anticiperen op geluidsevolutietrends kan helpen om de wijk en de organisatie

ervan optimaal in te richten. Het doel is conflictsituaties tussen de verschillende gebruiksmogelijkheden binnen de wijk te voorkomen en de wijk te beschermen tegen externe geluidsbronnen.

De identificatie van risicosituaties vergemakkelijkt preventieve, corrigerende of compenserende maatregelen. Aan maatregelen geen gebrek op wijkniveau: geluidsreductie (bv. verkeerslawaai), verwijdering/verplaatsing van de bronnen, groepering van geluidsarme functies, hiërarchisering van gebieden op basis van hun blootstelling aan en gevoeligheid voor lawaai, gebruik van absorberende materialen en bekledingen, toepassing van stille apparatuur en technieken, indeling van gebouwen met als doel om stille binnenterreinen van huizenblokken te creëren door extern geluid te blokkeren, het creëren van afscherming om onaangename geluiden af te dekken door een meer geappreciëerd geluid...

PHY 03.06 - Beperkt de wijk de blootstelling aan magnetische velden uitgezonden door elektrische installaties?

Ambitie: De elektromagnetische vervuiling en de mogelijke gevolgen daarvan voor de gezondheid beperken.

De gezondheidsrisico's van magnetische velden kunnen op zijn minst tot een minimum worden beperkt door voldoende afstand te houden tussen gebieden met een intensief gebruik (en in het bijzonder woningen) en statische transformatoren. De elektromagnetische blootstelling in gebouwen tot een minimum beperken is in deze zin wenselijk.

PHY 04 - IS DE WERF DUURZAAM VOOR DE FYSIEKE OMGEVING?

Ambitie: Rekening houden met en optimaliseren van de aspecten tijdens de werf.

Aan de hand van een monitoring kan de impact van de bouwplaats op de fysieke omgeving worden beheerst, vooral wat betreft het energie- en waterverbruik en het transport als gevolg van alle betrokken bouwprocessen...

Er kunnen ook maatregelen worden genomen om de mogelijke ongemakken die door de bouwplaats worden veroorzaakt en de gevolgen daarvan te beperken. In het bijzonder door de afvloeiing tot een minimum te beperken om de vervuiling van oppervlaktewater en bodems te voorkomen, waardoor bodemverplaatsingen die stof genereren, licht- en luchtvervuiling, lawaai en trillingen... zoveel mogelijk worden beperkt. Zo is het bv. mogelijk om de meest lawaaierige activiteiten tijdens de dalperiodes van het jaar te plannen en de doorgang van zware vrachtwagens in woonwijken zoveel mogelijk te vermijden.

PHY 05 - STAAT HET WIJKBEHEER TOE DE GEBRUIKERS TE INFORMEREN EN SENSIBILISEREN M.B.T. HUN FYSIEKE OMGEVING ?

Ambitie: Milieuaspecten zichtbaar maken en uitleggen aan de bewoners en gebruikers van de wijk.

De verstedelijking, vooral in een dichtbevolkte omgeving, schept afstand tussen de fysieke omgeving en de gebruikers. Door informatie en bewustmaking m.b.t. de zwakke punten ervan kunnen de gebruikers zich praktijken eigen maken die zijn aangepast aan hun context. Verschillende soorten didactische elementen kunnen deze bewustmaking een handje toesteken: inzetten van service- en onderhoudsmethodes die minder schadelijk zijn voor de atmosfeer, het aanbieden van een gebruikersgids aan bewoners om hen te helpen hun gedrag aan te passen, het opzetten van een stadsmonitoring enz.

Materialen & hulpbronnen

MAT

De wijk geeft plaats aan het opzetten van een circulaire strategie voor het beheer van grondstoffen.

Gezien de schaarste en de hoge kost van primaire hulpbronnen, en de afhankelijkheid van het Gewest van externe bevoorradingsbronnen, zijn alternatieve strategieën omtrent 'afval' in opmars. Deze zijn in de eerste plaats gericht op vermindering aan de bron, waarbij hergebruik en recycling in de plaats komen van een aanpak die gebaseerd is op de verwerking en afvoering van afval. Afval wordt meer en meer beschouwd als een mogelijke hulpbron, d.w.z. secondaire materialen die als zodanig kunnen worden gebruikt in nieuwe projecten of in 'refabricage*'-processen.

Er wordt ook meer aandacht besteed aan de keuze van de gebruikte materialen: de productie ervan heeft een impact op het milieu en het gebruik ervan heeft een impact op de gezondheid. Hun kwaliteiten op het gebied van duurzaamheid worden daarmee een criterium bij uitstek.

De grote lijnen van het afvalbeheer- en preventiebeleid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest stelt een hiërachie van afvalbeheermethoden volgens vijf niveaus. In volgorde van belangrijkheid:

- preventie: keuze van de gebruikte materialen en uitvoeringstechnieken,
- voorbereiding op hergebruik: behoud van herbruikbare materialen en hergebruik op of buiten het terrein,
- recycling: sorteren aan de bron van recycleerbare materialen (plastic, verpakkingen, hout, cement, puin enz.),
- energieterugwinning: verbranding en terugwinning van energie uit niet-recycleerbare materialen,
- verwijdering: afvoer van niet-hervaloriseerbare materialen.

* 80% van de hulpbronnen of materialen in Brussel bevindt zich in gebouwen en 15% in infrastructuren. In plaats van onze hulpbronnen weg te gooien en nieuwe aan te kopen, is het dus de uitdaging om deze hulpbronnen met een hoge milieu-impact te behouden op Brussels grondgebied.

MAT 01 - ZIJN DE HUIDIGE HULPBRONNEN GEÏDENTIFICEERD?

Ambitie: De herbruikbare hulpbronnen en hun gebruikspotentieel achterhalen.

Volledig ongerepte sites in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn zeldzaam. Bij de reflectie over hulpbronnen wordt dan ook onvermijdelijk uitgegaan van de mogelijkheden op het vlak van de aanwezige hulpbronnen, materialen en afval. Hiervoor moet bepaald kunnen worden in welke mate deze componenten door het project kunnen worden gemobiliseerd, en dit vanaf de eerste verkennende stadia:

- identificatie van de te onderhouden, te renoveren of te ontmantelen gebouwen, structuren en infrastructuur;
- identificatie van de ter plaatse te hergebruiken of recycleren materialen*;
- identificatie van de materialen die van de site moeten worden verwijderd, eventueel voor verkoop met oog op hergebruik, zo niet voor recycling.

* N.B.: de invoering van een materiaalpaspoort zal een belangrijke stap zijn in deze richting. Dit zal de inventarisatie van de bestaande middelen vergemakkelijken.

MAT 02 - WORDEN DE AANWEZIGE HULPBRONNEN BENUT?

Ambitie: Een strategie hebben voor het beheer van de op de site aanwezige materialen.

Door de mogelijkheden die de aanwezige materialen bieden te identificiëren (diagnostische fase), is het mogelijk om een wijkproject te ontwerpen op basis van een strategie die het managementproces van de plaatselijke hulpbronnen optimaliseert. Er bestaan tal van alternatieven voor het slopen en storten van afval. Een rationeel gebruik van uitgaande materialen kan worden verwezenlijkt door middel van sortering, hergebruik, recycling...

MAT 03 - ZIJN DE INKOMENDE HULPBRONNEN EN HET GEBRUIK ERVAN GESCHIKT?

De keuze van inkomende hulpbronnen en de karakteristieken van hun uitvoering zijn doorslaggevend. Deze aspecten kunnen gemakkelijker in het project geïntegreerd worden wanneer deze vanbij het begin een integraal onderdeel vormen van de reflectie.

MAT 03.01 - Houdt het project rekening met de herkomst, kwaliteit en kwantiteit van de inkomende materialen?

Ambitie: Selectief zijn in de keuze van de gebruikte hulpbronnen, dit op vlak van oorsprong, kwaliteit, algemene milieu-impact en mogelijke omkeerbaarheid.

Door de voorkeur te geven aan bepaalde materialen die op lange termijn resistent zijn en hun omkeerbaarheid, wordt het mogelijk om hun levensduur binnen een project te verlengen. Door na te denken over de materialen bij het ontwerpen of het opwaarderen van een wijk, kan de afvalberg op lange termijn verminderd worden.

Bovendien is de keuze van de hulpbronnen die men zal gebruiken op de site van essentieel belang, zowel wat de milieu- als de financiële doelstellingen betreft. Dit heeft invloed op de kosten van de bouwwerken, de kwaliteit ervan, de esthetiek, gezondheid en energie, de duurzaamheid ervan... Idealiter wordt de balans dus op lange termijn gemaakt (evolutie van de energiekosten, noodzakelijk onderhoud...), en dit rekening houdend met het ecologische maar ook sociale rendement van de investering: identiteit, sociale controle, respect voor de inrichtingen enz.

In dit opzicht wordt de voorkeur gegeven aan hergebruikte materialen boven nieuwe materialen. En bij de keuze van de inkomende hulpbronnen moet in het bijzonder rekening gehouden worden met hun herkomst, hun gezondheidskwaliteit en hun milieu-impact, en dit voor hun hele levenscyclus (ecobalans).

MAT 03.02 - Past het project de uitvoeringstechnieken aan met het oog op flexibiliteit?

Ambitie: Anticiperen op de nood aan een toekomstige ontmanteling en/of verbouwing van gebouwde infrastructuren De voorkeur wordt gegeven aan duurzame materialen en een omkeerbare uitvoering die meerdere levenscycli mogelijk maken (design for change, omkeerbaarheid, demonteerbaarheid).

Het ontwerp van de open en bebouwde ruimte op een flexibele en aan de veranderende context aanpasbare manier leidt op lange termijn tot afvalvermindering. Omdat het mogelijk is om materialen die in de wijk worden gebruikt te demonteren en terug te winnen, kunnen ze worden

beschouwd als hulpbronnen en niet als afval.

Bovendien kan door een modulaire opbouw van ruimtes worden vermeden dat deze ingrijpend herzien moeten worden, waardoor verspilling (in verband met de aan te brengen wijzigingen) wordt vermeden. Dit type ontwerp kan de omkeerbaarheid van de ruimtes naar verschillende soorten gebruik vergroten.

MAT 04 - WORDEN DE HULPBRONNEN TIJDENS DE WERF DUURZAAM BEHEERD?

Ambitie: De juiste aanpak voor het beheer van hulpbronnen.

De werffase is grotendeels het resultaat van keuzes en acties die zijn gemaakt voordat het project van start gaat. De bepaling van de materialen die ter plaatse worden hergebruikt leidt tot een vrij nauwkeurige schatting van de hoeveelheden die de site binnenkomen en verlaten. Deze schatting faciliteert: de optimalisatie van het transport met betrekking tot de bouwplaats, de evaluatie van de vergunningen die nodig zijn voor de sortering en behandeling van de verschillende materialen die niet hergebruikt worden (en die vóór de werf moeten worden toegekend), de inzet van lokaal afvalbeheer (sortering, hergebruik, recyclage...), de in-situ organisatie voor het sorteren en opslaan van materialen...

Er kan op veel aspecten worden geanticipeerd om de ambities tijdens de uitvoering haalbaar te maken (pre-sloopinventarisatie, toelichting van de ambities in de bestekken, beschrijving van beoogde processen, integratie in de selectiecriteria...)

MAT 05 - WORDEN ER ACTIES ONDERNOMEN EN INFRASTRUCTUREN GEÏNSTALLEERD VOOR DE PREVENTIE EN SORTERING VAN AFVAL?

Ambitie: De afvalproductie zo goed mogelijk en vanaan de bron beperken bij het beheer van de wijk.

Tal van acties kunnen dagelijks worden uitgevoerd om het beheer van de hulpbronnen door de verschillende categorieën van gebruikers van de wijk continu te blijven verbeteren. Preventie kan worden georganiseerd door middel van verschillende belangrijke elementen. Ten eerste, is er het onderhoud en -indien nodig- de reparatie van gebouwen en hun

inrichting om de levensduur van gebouwen, hun onderdelen en hun infrastructuur te verlengen.

Als tweede vormt de invoering van een product-dienstcombinatie model een actiepunt. Hierdoor wordt de producent/ installateur, in zijn eigen belang, aangemoedigd om een dienst met bijhorende installatie te leveren die zo lang als mogelijk duurt (langere levensduur en minder afval).

Op lange termijn speelt de gebruiker van de wijk een sleutelrol in het beheer van de hulpbronnen die in de wijk worden geproduceerd. Zijn/haar impact op het gebied van afval kan aanzienlijk zijn. Veranderingen in gewoontes, door selectieve sortering aan de bron, hebben significante gevolgen voor de kwantiteit en de kwaliteit van het afval, omdat ze het potentieel voor hergebruik en recyclage verhogen.

Om deze valorisatie mogelijk te maken, kunnen geschikte installaties in de wijk worden geïntegreerd (sorteerinfrastructuren, selectieve inzamelpunten, hergebruikskanalen zoals de weggeefwinkel, give box, repair cafés, recycling, composteermogelijkheden...).

Energie

ENE

De wijk geniet van een geoptimaliseerde bioklimatologische strategie, die hernieuwbare energiebronnen integreert.

Het Brussels Gewest staat voor grote uitdagingen op milieugebied. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, wil ze met name haar energieverbruik, en dan in het bijzonder dat van gebouwen, verminderen. Drie werkpistes worden in dit verband beschouwd:

- eerst en vooral de vermindering van de energiebehoefte op wijkniveau, in het bijzonder door een optimaal bio-klimatologisch ontwerp,
- vervolgens het tot een minimum beperken van de vraag naar energie voor collectieve gebouwen en infrastructuren,
- tot slot, de opwaardering van de gebruikte hulpbronnen door de inzet van hernieuwbare energiebronnen. Waar nodig kan als aanvulling hierop op een energie-efficiënte en schone manier een beroep worden gedaan op niet-hernieuwbare fossiele energiebronnen.

Om het ambitieniveau realistisch en haalbaar te houden, kan dankzij een kosten-batenanalyse het beschikbare bouwbudget al in de ontwerpfase worden gekoppeld aan een energieambitie. De uitvoering van de analyse moet -indien mogelijk- de levensduur van het gebouw in acht te nemen (met name de beheerskosten).

Ook het beheer van de werf en het beheer van de wijk kunnen volgens deze specifieke aspecten worden benaderd.

ENE 01 - IS HET ENERGIEPOTENTIEEL VAN DE BESTAANDE CONTEXT ONDERZOCHT?

Ambitie: Kennis nemen van de omgevingsfactoren die van invloed kunnen zijn op de energiestrategie.

De ligging van de wijk en de milieufactoren waaraan deze wordt blootgesteld, hebben een beslissende invloed op de uitwerking van de energiestrategie van het project: benutbare energiebronnen in de buurt (bestaande netwerken, naburige functies...), potentieel voor de inzet van hernieuwbare energiebronnen (zonne-, geothermische, aerothermische, riothermische enz.). Analyse van de mogelijkheden en beperkingen van de bestaande omgeving laat toe om in die richting te gaan.

ENE 02 - IS DE WIJK BIOKLIMATOLOGISCH ONTWORPEN?

Ambitie: Organiseren van de open en bebouwde ruimte, rekening houdend met de omgevingsfactoren om zo de energiebehoefte tot een minimum te beperken.

Een bioklimatisch ontwerp houdt rekening met omgevingsfactoren om maximaal in te zetten op het comfort van de gebruiker en om de uiteindelijke energiebehoefte te verminderen, binnen een realistisch budget. Aan de hand van een optimale afstemming tussen de morfologie van de open en bebouwde ruimte, hun oriëntatie en de inplanting van de gebouwen kunnen zonnewinsten in de winter worden geoptimaliseerd, kan het risico voor oververhitting in de zomer worden beperkt, wordt de vraag naar elektriciteit voor kunstlicht tot een minimum beperkt en wordt het potentieel van hernieuwbare energieën ten volle benut...

ENE 03 - BEPERKT HET WIJKPROJECT DE ENERGIEVRAAG TOT EEN MINIMUM?

Ambitie: De energiebehoeften van de open en bebouwde ruimte en de energiebehoeften van collectieve technische infrastructuren tot een minimum beperken.

De energievraag in de wijk kan laag worden gehouden dankzij energiezuinige open en bebouwde ruimtes en infrastructuren. Dit is mogelijk, enerzijds door het ontwerp van efficiënte gebouwde ruimtes (met name de isolatie van bestaande gebouwen), maar anderzijds ook door de manier waarop ze in de wijk passen, in relatie tot de open ruimtes. De aanwezigheid van vegetatie en oppervlaktewater kan bijvoorbeeld leiden tot een tot enkele graden lagere temperatuur, wat gunstig is voor de koeling van de omliggende (bebouwde) ruimte (microklimaateffect). Voor de wijk is het optimaliseren van de energiebehoeften van collectieve technische infrastructuren een interessante hefboom, in het bijzonder wat betreft mobiliteitssystemen, buitenverlichting, eventuele ventilatiesystemen, gravitaire afvoer van regenwater en afvalwater, enzovoort.

Bij het ontwerp op wijkschaal is het ook interessant om de uitwisseling van energiestromen tussen de verschillende functies te maximaliseren om zo de vraag tot een minimum te beperken.

ENE 04 - OPTIMALISEERT HET PROJECT DE HULPBRONNEN DIE OP WIJKNIVEAU WORDEN VERBRUIKT?

Ambitie: Voor de energievraag die nog rest na het minimaliseren van de energiebehoefte, in de eerste orde opteren voor hernieuwbare energiebronnen en in tweede orde kiezen voor een gepast gebruik van niet-hernieuwbare energiebronnen.

De vraag naar energie wordt zoveel mogelijk gedekt door hernieuwbare energie. Deze kan worden geproduceerd uit verschillende bronnen zoals fotovoltaïsche panelen, windturbines, geothermische, aerothermische, riothermische energie, enzovoort.

Als laatste redmiddel kan het gebruik van fossiele brandstoffen ingezet worden voor de restvraag. Dit gebruik wordt dan tot een strikt minimum beperkt, dankzij een passend ontwerp van de gebruikte bronnen.

ENE 05 - DOET DE WERF HET GOED OP ENERGIEVLAK?

Ambitie: Bewaken en beperken van het energieverbruik tijdens de werffase.

De energie die nodig is om de site voor te bereiden op de bouw, de uitvoering van infrastructuurwerken en de te bouwen gebouwen, kan tot een minimum worden beperkt. Dit omvat het gebruik van energie-efficiënte gereedschappen en motoren, de optimalisatie van het verlichtingssysteem, een monitoring van het energieverbruik, installaties die het ontstaan van koudebruggen vermijden enz.

ENE 06 - DOET DE WIJK HET GOED OP ENERGIEVLAK?

Ambitie: In staat zijn om de prestaties van de wijk te evalueren en aan te passen.

Hoe goed het ontwerp en de bouw van een wijk ook mogen zijn, de technieken moeten tijdens het gebruik van de wijk worden opgevolgd om de prestaties en de benutting van de investeringen te optimaliseren en zo nodig bij te stellen. De volgende elementen spelen hierop in:

- mogelijkheid tot energiemonitoring van de gebouwen en de wijk,
- onderhoudsgemak van de bestaande installaties,
- sensibilisering van de gebruikers en bewoners wat betreft hun energieverbruik.

NOTITIES

info@besustainable.brussels

www.besustainable.brussels

Be Sustainable is een initiatief van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, onder impuls van de de ministers van Ruimtelijke Ordening, Stedenbouw en Milieu. Het wordt ondersteund door vijf gewestelijke instellingen die actief zijn op het gebied van ruimtelijke ordening en stadsvernieuwing in Brussel.

urban.brussels

sau-msi .brussels

leefmilieu brussel .brussels

bma.brussels

perspective .brussels

Verantwoordelijke uitgever : Frédéric Fontaine en Barbara Dewulf
Havenlaan 86C/3000 1000 Brussel - wettelijk depot - D/2019/5762/14 -
Gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier

be sustainable.brussels

Werk maken van de duurzame wijken